

INFORMACJA PRASOWA

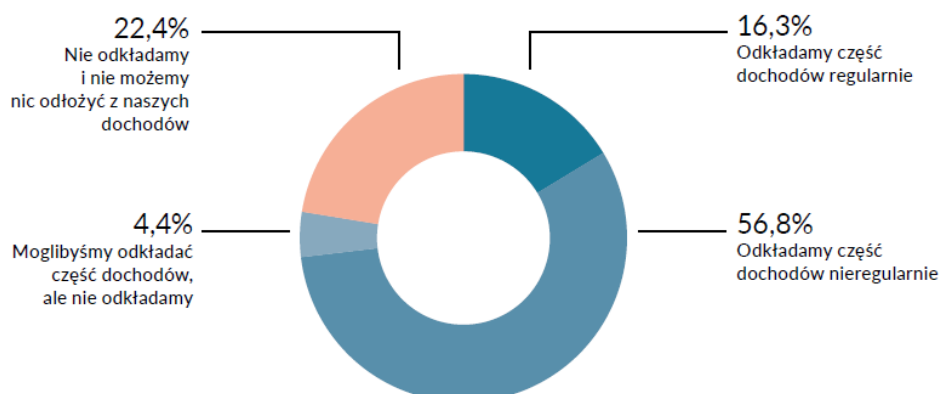
Czysta i tania energia w polskich domach. Jakich zmian potrzebujemy?

Choć kolejny sezon grzewczy dobiega końca, temat kosztów ogrzewania oraz energii elektrycznej utrzymuje się w czołówce tematów rozmów Polek i Polaków. Wiele osób obawia się wzrostu rachunków w kolejnych latach w związku z zapowiedziami odchodzenia od tarcz osłonowych oraz nowymi regulacjami nt. efektywności energetycznej budynków czy stopniowego wycofywania z użytku pieców nie tylko na węgiel, ale również na gaz. Transformacja energetyczna coraz mocniej puka do drzwi gospodarstw domowych. Czy jesteśmy do tego przygotowani? Z jakiego punktu startujemy? Jak zaplanować systemy wsparcia zarówno technicznego, jak i finansowego – aby zachęcić mieszkańców do niezbędnych inwestycji? O tym piszemy w najnowszym raporcie Forum Energii pt. „Czysta i tania energia w polskich domach”.

Sektor zużycia energii w budynkach mieszkalnych jest jednym z najbardziej zaniedbanych obszarów polskiej energetyki. Uzależnienie od energii elektrycznej i ciepłej z węgla i gazu wpędza nas w coraz większe koszty – które będą rosły, jeśli nie przyspieszymy transformacji. Sytuacji nie poprawia deklarowany przez wiele polskich rodzin brak możliwości systematycznego odkładania oszczędności na poczet inwestycji.

Wykres: Zdolność do odkładania dochodów w gospodarstwach domowych funkcjonujących w **nieocieplonych** budynkach

Źródło: EGD GUS, BBGD GUS. Odpowiedź na pytanie: Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje Pana/Pani gospodarstwo domowe pod względem możliwości oszczędzania?

Stara polityka publiczna

Dotychczasowe działania wspierające energetyczne inwestycje polskich gospodarstw domowych, jak np. program Czyste Powietrze, przyniosły rezultaty, które nie są wystarczające w świetle nowych wyzwań, przed którymi stoimy. Ich główny cel, czyli eliminacja kopciuchów ze względu na walkę ze smogiem nie bierze pod uwagę szerokiej perspektywy – potrzeby zapewnienia gospodarstwom domowym stabilnych cen energii i bezpieczeństwa energetycznego, a także ochrony klimatu. Żeby osiągnąć te cele konieczne jest odchodzenie od wykorzystania importowanych paliw (węгля oraz gazu) w ogrzewnictwie oraz ograniczanie zużycia energii w budynkach. Tymczasem:

- w latach 2015-2021 przybyło ponad milion gospodarstw domowych ogrzewających się gazem,
- w 2021 r. zainstalowano w Polsce według różnych szacunków 30-80 tys. nowych kotłów węglowych,
- w Czystym Powietrzu jedynie 25% wniosków składanych w pierwszych trzech kwartałach 2023 r. obejmowało kompleksową termomodernizację, czyli taką, która prowadzi do uzyskania znaczących oszczędności energii,
- w skierowanych do budynków wielorodzinnych programach BGK w całym 2023 r. przyznano zaledwie 7 grantów termomodernizacyjnych – bonusów za kompleksową termomodernizację budynku.

Nowa polityka publiczna

Biorąc pod uwagę kierunek rozwoju europejskiej polityki energetyczno-klimatycznej, tj. rozszerzenie opłat za emisje CO₂ na budynki i transport (ETS2) od 2027 roku oraz regulacje dotyczące klas energetycznych budynków i dopuszczanych źródeł ciepła, określonych w tzw. dyrektywie budynkowej – jest oczywiste, że Polska musi od nowa zaprojektować politykę publiczną, która wesprze realizację ambitnych celów. Niezbędny będzie dialog ze społeczeństwem, współpraca na poziomie centralnym i lokalnym, mobilizacja polskiego przemysłu, szkolenie kadr.

Wypełnianie tych celów oznacza także ogromny wysiłek inwestycyjny i finansowy – zarówno po stronie państwa, jak i społeczeństwa. Jednak znaczna część kosztów może zostać pokryta z dostępnych funduszy europejskich. Do wykorzystania mamy pieniądze z KPO (3,2 mld euro), a w 2026 r. uruchomiony ma zostać także Społeczny Fundusz Klimatyczny. Polska będzie jego największym beneficjentem, zyskując nawet 11,4 mld euro na wsparcie wdrażania ETS2, termomodernizację oraz ochronę osób zagrożonych ubóstwem energetycznym. Sięgnięcie po środki z SFK wymaga jednak przygotowania precyzyjnego planu ich wydatkowania.

Cztery równoległe wyzwania

Skala wyzwania, przed którym stajemy, dotychczasowe zaniedbania w obszarze ogrzewnictwa i budynków oraz upływający czas oznaczają, że do realizacji celów należy podejść kompleksowo. W raporcie pt. „Czysta

i tania energia w polskich domach. Jakich zmian potrzebujemy?” wskazujemy cztery kluczowe obszary, którym należy stawić czoła jednocześnie. Są to:

1. Polityka mieszkaniowa – realizacja potrzeb mieszkaniowych Polaków poprzez nowoczesne, energooszczędne, niskoemisyjne budownictwo mieszkaniowe.
2. Poprawa efektywności energetycznej już istniejących budynków (eliminacja tzw. wampirów energetycznych, rozpowszechnianie kompleksowej termomodernizacji).
3. Wymiana źródeł ciepła i rozwój OZE w budynkach indywidualnych oraz wielorodzinnych.
4. Utrzymanie w ryzach kosztów energii dla gospodarstw domowych (ochrona najuboższych, zagwarantowanie stabilizacji cen dla osób instalujących pompy ciepła).

- Zadanie, przed którym stajemy jest poważne. Nie chodzi tylko o brak wizji i planu określającego cele i sposoby ich realizacji. Przede wszystkim nie mamy w Polsce pełnego i opartego na wiarygodnych danych obrazu sytuacji wyjściowej. Nie wiemy, jaki jest stan ocieplenia budynków i kto zamieszkuje tzw. wampiry energetyczne, brakuje rzetelnych danych o skali ubóstwa energetycznego. Brak tej wiedzy utrudnia szacowanie kosztów transformacji, projektowanie systemów wsparcia i ewaluację efektów. Dlatego w nowym raporcie porządkujemy stan (nie)wiedzy o zaopatrzeniu polskich gospodarstw domowych w energię ciepłą i elektryczną. Przedstawiamy także propozycje rozwiązań głównych wyzwań zidentyfikowanych w tym obszarze. Szczególną uwagę zwracamy na zróżnicowanie sytuacji życiowej różnych grup społecznych – podkreśla Konstancja Ziółkowska, Specjalistka ds. Polityki Społecznej w Forum Energii, autorka raportu.

Kluczem do sprostania wyzwaniom opisanym w raporcie „Czysta i tania energia w polskich domach” jest zmiana sposobu zarządzania transformacją energetyczną budynków mieszkalnych. Nowe podejście powinno się opierać na czterech filarach:

- **Postawienie w centrum procesu dobra obywateli i obywaterek**, tj. otwarta komunikacja i informowanie o wyzwaniach, które stoją przed Polską, wsparcie merytoryczne mieszkańców w podejmowaniu decyzji i przedstawianie korzyści płynących z realizacji wyznaczonych celów.
- **Sformułowanie jasnych długo- i krótkoterminowych celów** oraz wyznaczenie podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację (np. konkretne ministerstwo).
- **Bliska współpraca rządu z podmiotami wdrażającymi działania transformacyjne na szczeblu lokalnym** (doradcy energetyczni, urzędnicy gminni, firmy wykonawcze, zarządcy nieruchomości itd.).
- **Działanie w oparciu o dane**, udoskonalanie zakresów i metodologii zbierania i udostępniania danych, stały monitoring efektów wprowadzanych zmian.

Raport: „Czysta i tania energia w polskich domach. Jakich zmian potrzebujemy?”

Autorka: Konstancja Ziółkowska, Forum Energii

Data publikacji: marzec 2024

Kontakt dla mediów: Aleksandra Dziadykiewicz, a.dziadykiewicz@forum-energii.eu, kom: 573 378 898